

**Дослідження організаційно-методичного забезпечення
занять з футболу учнів закладів середньої освіти
Бойченко А. В.
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія» (Харків)**

У статті розглянуто питання щодо сучасного стану організаційно-методичного забезпечення занять з футболу з учнями закладів середньої освіти. Визначено низку невирішених питань організаційно-методичного забезпечення секційних занять з футболу учнів середніх класів. З метою підвищення ефективності впровадження занять з футболу для учнів 8-9 класів закладів середньої освіти визначено напрями вдосконалення організаційно-методичного забезпечення в процесі секційних занять з футболу.

Ключові слова: учні, заклади середньої освіти, заняття, футбол.

The article deals with the current state of the organizational and methodological support of football lessons with students of secondary education institutions. A number of unresolved issues of organizational and methodological support of sectional football lessons for middle school students has been identified. In order to increase the effectiveness of the introduction of football classes for students in grades 8-9, secondary education institutions have identified areas for improving organizational and methodological support in the process of sectional football classes.

Key words: pupils, institutions of secondary education, classes, football.

Популярним видом фізичної активності як серед школярів, так і загалом серед молоді є футбол, оздоровчий вплив якого широко застосовується в практиці закладів середньої освіти (А. В. Бойченко, 2018; В. Г. Ареф'єв, 2016; О.А. Суровов, 2017 та ін.). Однак, незважаючи на популярність футболу серед учнівської молоді, в закладах освіти України він ще не використовується як ефективний засіб формування й ведення здорового способу життя, відволікання дітей та молоді від негативного впливу вулиці. Зниження рухової активності, фізичного розвитку та рівня фізичної підготовленості – ще не повний список проблем сучасної школи, які неможливо вирішити тільки уроками фізичної культури.

Загальний стан здоров'я учнів погіршується щорічно. У вирішенні проблеми значну роль має відіграти ефективна організація фізичного виховання учнів із використанням різноманітних додаткових видів рухової

активності в процесі позаурочних занять з метою всебічного розвитку особистості учнів [6]. Ефективність системи з точки зору спортивних результатів має забезпечити відбір обдарованих дітей та наступність і безперервність в їх футбольній освіті [3]. Поряд з уроком фізичної культури з елементами футболу мають стати секції з футболу при закладах середньої освіти. Ефективне функціонування системи шкільної футбольної освіти потребує належного нормативно-правового, організаційного, науково-методичного і матеріально-технічного забезпечення.

Сучасний стан організаційно-методичного забезпечення не дає змогу вирішити нагальні питання організації та проведення секційних занять з футболу з учнями 8-9 класів. Тому, це потребує пошуку найбільш ефективних засобів і методів розв'язання певного завдання фізичного виховання в позаурочних заняттях з футболу.

Насьогодні достатньо вивчені питання щодо планування тренувального процесу (Г.А. Голденко, 1984; Л. Р. Айрапетянц, 1992; І.Г. Максименко, 2013; Г.А. Лисенчук, 2004 та ін.), розвитку фізичних якостей (В.М. Шамардін, 1984; Л.В. Волков, 1988; М.М. Булатова, 1996; С.О. Галюзи, 2012 та ін.), формування індивідуальної техніко-тактичної майстерності (Г.М. Максименко, 2010), методики навчання та тренування (О.А. Суровов, 2017; Г. В. Таможанська, 2017; В. В. Шаленко, 2007). Однак не досліджуваною залишається проблема організаційно-методичного забезпечення секційних занять з футболу для учнів в умовах розвитку та нових вимог сучасної освіти, крім того, значна частина розроблених матеріалів спирається на старі програми з фізичної культури, навчальну програму для гуртків з футболу в 1-11 класах закладів середньої освіти [5], навчально-методичні посібники, розроблені до затвердження нових програм з фізичної культури, які не враховують взаємозв'язок програмного матеріалу секцій з футболу між школою м'яча та варіативним модулем «Футбол», інноваційні підходи у фізичному вихованні школярів, що безумовно знижує ефективність секційної роботи з футболу.

Отже, обґрунтування організаційно-методичного забезпечення секційних занять з футболу у закладах середньої освіти є актуальним науковим напрямком.

Мета дослідження: дослідити сучасний стан організаційно-методичного забезпечення секційних занять з футболу з учнями закладів середньої освіти.

Футбол за часи незалежності України набув значногорозвитку. До зобов'язань Міністерства освіти і науки України було віднесено пропагування та сприяння серед закладів освіти організації роботи секцій з футболу, починаючи з молодших класів. До зобов'язань Федерації футболу України віднесено надання допомоги закладам середньої освіти у всіх регіонах України у встановленні спортивних майданчиків та футбольних полів зі штучним покриттям; в забезпеченні футбольними м'ячами та комплектами інвентарю та методичних матеріалів «Все для уроку футболу». У 2005 році розроблена навчальна програма для секцій з футболу в 1-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів.

Навчальний матеріал програми передбачає вивчення теоретичних питань з футболу, фізичної, технічної, тактичної підготовки, домашніх завдань і контрольних навчальних нормативів і вимог. Однак, діюча програма потребує удосконалення, а саме: урахування базових умінь та навичок, які повинні отримати школярі відповідно до програми; установа взаємозв'язку програмного матеріалу гуртків з футболу між школою м'яча та варіативним модулем «Футбол»; уточнення та доповнення вправ для розвитку фізичних якостей у різних вікових періодах; доповнення змісту програми орієнтовними контрольними нормативами фізичного розвитку та підготовленості учнів.

Стрімкий розвиток програмного матеріалу секційної роботи з футболу у закладах середньої освіти відбувся протягом 2008-2013 років. За ці роки розроблено та впроваджено навчально-методичний посібник «Футбол у школі» [2] та «Основи навчання гри у міні-футбол» [1], в яких розглянуті

методичні й організаційні питання навчання футболу і проведення занять з цієї гри в школі, історія футболу, техніка і тактика гри, фізична і психологічна підготовка.

Велику увагу Федерація футболу України приділяє розробці навчально-методичного забезпечення викладання футболу у школі, у тому числі і секційної роботи, але технічне забезпечення залишається на низькому рівні. На цей час були розроблені певні електронні мультимедійні програми та навчально-методичні посібники, які містять теоретичний матеріал, методики навчання елементам технічних, тактичних дій у футболі, фото і відеоматеріали, розробки з самостійного вивчення елементів тактики, необхідні вчителю моделі заповненн яшкільної документації, планування і контролю динаміки фізичної і технічної підготовки учнів.

Аналіз сучасного стану організаційно-методичного і технічного забезпечення секційних занять з футболу в школі дозволив визначити негативні моменти навчання: недосконалість законодавчого забезпечення розвитку футболу; нерегульованість механізму співпраці між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Федерацією футболу України, іншими суб'єктами діяльності у футболі, підприємствами, організаціями та установами у вирішенні питань, пов'язаних з розвитком футболу; неналежні умови для занять футболу в закладах середньої освіти, оскільки більшість шкільних майданчиків знаходяться в непридатному стані та є травмонебезпечними, а використання спеціалізованих технічних пристроїв та обладнання для кращого навчання юних футболістів не всі можуть собі дозволити; відсутність централізованих програм будівництва майданчиків із природним і штучним покриттям для шкільного футболу, забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів футбольними м'ячами, наборами інвентарю, екіпіровки та методичних матеріалів; невідповідність сучасним вимогам науково-методичного та медико-біологічного забезпечення розвитку футболу.

Вивчення належних документів щодо планування занять з фізичної культури показало, що календарні плани, в яких основним є оптимальний розподіл навчальних годин за елементами програмного матеріалу, у більшості випадків складаються формально і не забезпечують творчого його використання в роботі. Але, кваліфіковані вчителі, готуючи ці документи, враховують як можливості матеріально-технічної бази школи, так і особливості фізичного розвитку та підготовленості учнів, оскільки складаються вони для кожного класу окремо. У більшості обстежених шкіл календарні плани для паралельних класів фактично нічим не відрізняються [6].

Таким чином, футбол в школі є одним з найбільш дієвих механізмів масового залучення дітей до занять футболом та підвищення їх рухової активності. Ефективне функціонування системи шкільної футбольної освіти потребує належного нормативно-правового, організаційного, науково-методичного, фінансового, матеріально-технічного забезпечення.

Для підвищення ефективності впровадження футболу в закладах середньої освіти необхідна система, яка б визначала вибір та підготовку місць для занять, матеріально-технічне забезпечення, побудову занять, керівництво групою, добір методів навчання, так і наявність державних програм, які відповідають сучасним вимогам, планування роботи, розклад занять, методичні рекомендації для нормального забезпечення секційної роботи з футболу.

Список літератури

1. Бойченко А. В. Основи навчання гри у міні-футбол: навч.-метод. посіб. Харків: ХГПА, 2016. 122 с.
2. Віхров К. Л., Зубалій М. Д., Столітенко Є. В. Футбол у школі: навч.-метод. посіб. Київ: Комбі ЛТД, 2004. 256 с.
3. Навчальна програма для гуртків з футболу в 1-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ua.convdocs.org/docs/index-56797.html>

4. Столітенко Є. В., Черевко Т. П. Фізичне виховання учнів 1-11 класів у процесі занять футболом : навч. посіб. Київ, 2013. 304 с.

5. Фізична культура в школі : 5-11 класи: методичний посібник / за заг. ред. С. М. Дятленка. Київ: Літера ЛТД, 2011. 368 с.

6. Шаленко В.В. Формування рухових якостей та технічної підготовленості школярів протягом безперервної футбольної підготовки: автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту. Х. : ХДАФК, 2005. 20 с.